

0 Jak oficjalnie pozostać Polakiem na Litwie

kurierwilenski.lt/2019/08/24/jak-oficjalnie-pozostac-polakiem-na-litwie

August 24,
2019

Autor: [KW](#)

24 August 2019

W spisie w 2021 r. informacja o mieszkańcach Litwy będzie generowana na podstawie wpisów w rejestrach i bazach danych

Za dwa lata zostanie przeprowadzony kolejny spis powszechny ludności, w którym o tym, czy według statystyki jesteśmy Polakami, zadecyduje nie odpowiedź, jakiej udzielimy rachmistrzowi, ale zapisy w naszych dokumentach. Jak liczna okaże się wówczas polska mniejszość? Warto już teraz sprawdzić, czy zostaniemy do niej zaliczeni.

Kwestie oświaty, języka, pisowni imion i nazwisk, nazw topograficznych oraz ogólnie rozumianego większego zaangażowania mniejszości narodowych w życie polityczne, społeczne i kulturalne, wraz z odpowiednim wsparciem finansowym, od wielu lat pozostają na Litwie nierozwiązane. Mimo że od 2010 r. brak podstawowego aktu prawnego mającego chronić prawa mniejszości narodowych (nie obowiązuje ustawa o mniejszościach narodowych), fakt, iż mniejszość polska jest największą mniejszością narodową na Litwie, pozwala te prawa spotrzącać a priori jako prawa Polaków na Litwie.

Jak wskazują badania opinii publicznej przeprowadzone przez stołeczną Służbę Migracji (Vilniaus apskrities VPK, Migracijos tarnyba), chęć wpisania swojej narodowości w paszporcie wyrażała niemal połowa osób wnioskujących o wydanie tego dokumentu tożsamości. Pierwszą osobą, która 2 stycznia 2015 r. złożyła prośbę o wpis narodowości w paszporcie, była obywatelka Litwy narodowości ukraińskiej.

Identyfikowanie siebie jako Polaka nie tylko w życiu publicznym, ale także wobec państwa, jest jednym z głównych elementów tożsamości przedstawiciela mniejszości. Jak oficjalnie pozostać Polakiem na Litwie? Na to pytanie spróbujemy odpowiedzieć, podając też odpowiednie instrukcje postępowania.

Narodowość w rejestrze

Za dwa lata, w 2021 r., spis powszechny ludności na Litwie zostanie przeprowadzony w inny sposób niż dotychczas. Tym razem zamiast zbierania odpowiedzi na pytania od mieszkańców Litwy informacja o nich będzie generowana na podstawie wpisów administracyjnych w rejestrach i bazach danych (Sodry, rejestru adresów, rejestru mieszkańców itd.).

Jakie to może stanowić zagrożenie? Największym problemem dla Polaków na Litwie może się okazać statystyka mniejszości narodowych. W tym wypadku, gdy dane będą pobierane bezpośrednio z rejestru, a nie przez ankietowanie, rysuje się prawdopodobieństwo, że część Polaków nie zostanie w spisie uznana za Polaków, a ich miejsce zamieszkania nie będzie odzwierciedlało rzeczywistości.

Dlaczego tak może się stać? Większość osób mieszkających w rejonie wileńskim faktycznie melduje się w mieście, np. po to, aby otrzymać dla dziecka miejsce w wileńskiej szkole czy przedszkolu. Z kolei wpis o narodowości nie u każdego Polaka widnieje w rejestrze.

Poniżej przedstawimy dwie instrukcje „krok po kroku”, jak sprawdzić, czy mamy wpisana narodowość w rejestrze i czy jest ona prawidłowa.

Instrukcja wpisu narodowości w rejestrze

Należy sprawdzić akt urodzenia (lit. gimimo liudijimas). Jeżeli figuruje w nim wpis o narodowości i ta wpisana odzwierciedla naszą prawdziwą narodowość, trzeba się upewnić w urzędzie stanu cywilnego (Civilinės metrikacijos skyrius), czy urząd pozyskał tę informację i ją uzupełnił.

W sytuacji gdy w akcie urodzenia nie ma wpisu o narodowości, a jest informacja o narodowości rodziców – należy się wybrać do odpowiedniego urzędu stanu cywilnego (lista urzędów: <https://mepis.registrucentras.lt/web/mepis/kontaktai>) i tam złożyć wniosek o wpisanie narodowości w akcie urodzenia.

Ten krok można wykonać także przez internet na stronie <https://mepis.registrucentras.lt/web/mepis>. Logujemy się > Paslaugos > Papildyti, pakeisti, ištaisyti civilinės būklės akto įrašą. Zaznaczamy „osobiście” (Asmeniškai), „uzupełnić” (Papildyti), „akt urodzenia” (Gimimo) – tu wpisujemy informację o akcie urodzenia. Zaznaczamy pierwszą przyczynę (Priežastys) zmiany wpisu. Poniżej piszemy, że wnioskujemy o wpis o narodowości w celu ujawnienia, że jesteśmy Polakiem.

Wpisujemy dane z paszportu lub karty identyfikacyjnej. Załączamy dokumenty, na podstawie których prosimy o wpis, np. akt urodzenia, w którym wpisano, że któryś z rodziców jest Polakiem. Zachowujemy, wysyłamy.

Jeżeli w akcie urodzenia nie mamy wpisu o narodowości i nie jest wskazana narodowość rodziców, powinniśmy odszukać akt urodzenia lub małżeństwa rodziców. Jeżeli na tych dokumentach znajdziemy wpis o narodowości, postępujemy według instrukcji powyżej, a do wniosku załączamy skan dokumentu.

Naniesienie zmian w akcie urodzenia kosztuje 4,90 euro. Akt urodzenia zostanie zmieniony w ciągu 20 dni roboczych. Dane do rejestru mieszkańców zostaną przesłane automatycznie. O to, czy wniosek został już rozpatrzony, można pytać bezpośrednio w urzędzie stanu cywilnego, w którym go złożyliśmy.

Mogą się pojawić sytuacje, że w rejestrze lub w akcie urodzenia będzie wpisana narodowość „Litwin”. W takim wypadku trzeba sprawdzić, jaki jest wpis o narodowości rodziców. Jeżeli przynajmniej jeden z rodziców ma zapisane, że jest Polakiem – kierujemy się powyższą instrukcją. W przeciwnym wypadku (gdy obaj rodzice są wpisani jako Litwini lub innej narodowości), o wpis o narodowości polskiej można się starać wyłącznie drogą sądową. Europejska Fundacja Praw Człowieka (EFHR) oferuje bezpłatną pomoc prawną (konsultację, sporządzenie dokumentacji, reprezentowanie w sądzie) w tym zakresie. Kontakt z EFHR: info@efhr.eu, +37 069 150 822. Więcej informacji na stronie www.efhr.eu.

Narodowość w paszporcie

Zgodnie przyjętymi w 2014 r. zmianami w litewskiej ustawie o paszportach (LR Pasa įstatymas) od 1 stycznia 2015 r. istnieje możliwość zapisania swojej narodowości w paszporcie. Jak stanowi ten akt prawny, paszport to dokument potwierdzający tożsamość i obywatelstwo, a sama narodowość jest nieodzownym elementem tożsamości człowieka.

Warto przypomnieć, że prawo do takiego wpisu przewidywał art. 2 rozporządzenia regulującego wydawanie paszportów obywatelom Republiki Litewskiej z 1991 r. W 2003 r. Sejm RL dokonał zmiany prawa i zdecydował, że rubryka określająca narodowość posiadacza dokumentu zostanie usunięta. Jednak choć rubryka z narodowością została usunięta z litewskich paszportów, to wciąż można było dokonać odpowiedniego wpisu w akcie urodzenia.

Możliwość zapisania narodowości w paszporcie – nie należy tego mylić z obywatelstwem – przewiduje kilka krajów Unii Europejskiej. Są to m.in.: Austria, Belgia, Niemcy i Łotwa. W Unii Europejskiej paszporty mają podobny wygląd, co wynika z rozporządzenia Rady (WE) nr 2252/2004 w sprawie norm dotyczących zabezpieczeń i danych biometrycznych w paszportach i dokumentach podróży wydawanych przez państwa członkowskie. Jednak państwa członkowskie mogą zdecydować o dodaniu innych rubryk, jeśli uzna to za stosowne i potrzebne.

Zgodnie z art. 3 Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych, którą Litwa ratyfikowała bez zastrzeżeń w 2002 r., każda osoba należąca do mniejszości narodowej

ma prawo do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź nienależącej do takiej mniejszości, a wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie może pociągać za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków.

Paszport to dokument potwierdzający tożsamość i obywatelstwo, a narodowość jest nieodzownym elementem tożsamości

Instrukcja wpisu narodowości w paszporcie

Każda osoba zainteresowana dodaniem wpisu o narodowości do paszportu powinna najpierw sprawdzić, czy w bazie danych Służby Rejestru Mieszkańców (Gyventojų registro tarnyba) jest wpis o jej narodowości. Informację taką można uzyskać, zwracając się bezpośrednio do urzędu (centrala: tel. +37 852 688 262) lub przez internet (niezbędny jest wówczas podpis elektroniczny iPasas.lt): www.registrucentras.lt > wybieramy Gyventojai > Susipažinimas su tvarkomais asmens duomenimis > Lietuvos Respublikos gyventojų registre Prisijungus iPasas.lt. Podłączamy się przez iPasas.lt. Pojawi się wyciąg z informacji na nasz temat, którymi rejestr zarządza. W rubryce „narodowość” (Tautybė) będzie wpis o narodowości lub puste miejsce. Każdy obywatel Litwy ma prawo nieodpłatnie sprawdzić, jakie informacje o nim przetwarza państwo.

Jeśli w rejestrze danej osoby widnieje narodowość, może ona od razu udać się do delegatury Służby Migracji (np. w Wilnie na ul. Naugarduko 100) i złożyć wniosek o wymianę paszportu. Warto podkreślić, że można dokonać wymiany nawet ważnego paszportu. Najniższa opłata za zmianę paszportu wynosi 43 euro (dla emerytów oraz osób do 18 lat – 21,50 euro). Przy zamówieniu paszportu należy zawnioskować, aby w dokumencie widniał wpis o narodowości. Jest możliwość zarezerwowania spotkania z urzędnikiem na określonej godzinę na stronie www.epolicija.lt/rezervacija.

Jeśli w rejestrze nie widnieje wpis o narodowości, trzeba zastosować się do instrukcji wpisu narodowości w rejestrze. Dopiero po tym, gdy już uzyskamy wpis w rejestrze, pozostaje postępować dalej według instrukcji wpisu narodowości w paszporcie.

A to dopiero początek. Warto się też postarać o polski zapis imienia i nazwiska. O tym, jak to zrobić i czy obywatel Litwy może posiadać również obywatelstwo polskie, napiszemy w „Kurierze Wileńskim” niebawem.

Fot. Marian Paluszkiewicz

Artykuł opublikowany w wydaniu magazynowym „Kuriera Wileńskiego” nr 32(154); 17-23/08/2019